

# Riktlinjer för handläggning och dokumentation barn- och ungdomsärenden

---

|                   |  |
|-------------------|--|
| Antagen av:       | Humanistiska nämnden 2024-05-07 § 39. HN/2024:19 |
| Dokumentkategori: | Styrdokument                                     |
| Dokumenttyp:      | Riktlinje  |

Innehåll

|  |           |
|--|-----------|
| <b>1. Inledning</b>  | <b>4</b>  |
| 1.1 Riktlinjernas syfte  | 4         |
| 1.2 Målgrupp   | 4         |
| 1.3 Socialnämndens ansvar  | 4         |
| 1.4 Samverkan och delaktighet  | 4         |
| 1.5 Barnperspektivet   | 4         |
| <b>2 Lagstiftning</b>  | <b>4</b>  |
| 2.1 Socialtjänstlagen  | 4         |
| 2.2 Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga LVU                               | 5         |
| 2.3 Nya bestämmelser om barnets bästa när vård enligt LVU upphör – lex lilla hjärtat | 6         |
| 2.4 Socialtjänstförordningen   | 6         |
| 2.5 Lagen om unga lagöverträdare   | 6         |
| 2.6 Offentlighets- och sekretesslagen  | 6         |
| 2.7 Förvaltningslagen  | 7         |
| 2.8 Föräldrabalken   | 7         |
| 2.9 Lagen om Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter                   | 7         |
| <b>3 BBIC</b>  | <b>8</b>  |
| <b>4 Handläggning och dokumentation</b>  | <b>8</b>  |
| 4.1 Anmälan, ansökan och förhandsbedömning   | 8         |
| 4.2 Anmälningsskyldighet   | 9         |
| 4.3 Ungdomars rätt att själva söka bistånd   | 10        |
| 4.4 Utredning avseende barn -18 år   | 10        |
| 4.5 Utredning avseende unga vuxna mellan 18 och 20 år                                | 11        |
| 4.6 Kommunikering  | 11        |
| 4.7 Beslut   | 11        |
| 4.8 Överklagan   | 11        |
| 4.10 Genomförande av insats  | 12        |
| 4.11 Uppföljning   | 12        |
| 4.12 Uppföljning av ett barns situation vid avslutad placering                       | 12        |
| <b>5 Vård utanför det egna hemmet</b>  | <b>12</b> |
| 5.1 Vård enligt socialtjänstlagen eller LVU  | 12        |
| 5.2 Miljöfallen - 2 § LVU  | 13        |
| 5.3 Beteendefallen - 3 § LVU   | 13        |

|            |   |           |
|------------|---|-----------|
| 5.4        | <i>Offentligt biträde</i>   | 13        |
| 5.5        | <i>Ansökan om LVU</i>   | 13        |
| 5.6        | <i>Omedelbart omhändertagande enligt LVU</i>  | 14        |
| 5.7        | <i>Placeringar enligt socialtjänstlagen</i>   | 15        |
| 5.8        | <i>Hälsoundersökning</i>  | 15        |
| 5.9        | <i>Skyddad folkbokföring</i>  | 15        |
| <b>6</b>   | <b>Planer</b>   | <b>15</b> |
| 6.1        | <i>Utredningsplan</i>   | 15        |
| 6.2        | <i>Vårdplan</i>   | 15        |
| 6.3        | <i>Uppdrag</i>  | 16        |
| 6.4        | <i>Genomförandeplan</i>   | 16        |
| 6.5        | <i>SIP – Samordnad individuell plan</i>   | 16        |
| <b>7.</b>  | <b>Ensamkommande barn och godmanskap</b>  | <b>16</b> |
| <b>8.</b>  | <b>Unga lagöverträdare</b>  | <b>17</b> |
| <b>9.</b>  | <b>Våld i nära relation</b>   | <b>18</b> |
| 9.1        | <i>Barnahus</i>   | 18        |
| 9.2        | <i>Hedersrelaterat våld och förtryck</i>  | 18        |
| 9.3        | <i>Utreseförbud</i>   | 19        |
| 9.4        | <i>Skyddat boende</i>   | 19        |
| <b>10.</b> | <b>Övrigt</b>   | <b>19</b> |
| 10.1       | <i>Yttranden</i>  | 19        |
| 10.2       | <i>Beslut om vård, behandling eller insatser för barn när den enavårdnadshavaren inte samtycker</i> | 19        |
| 10.3       | <i>Ej verkställda beslut</i>  | 20        |
| 10.4       | <i>Kommunicering och underrättelse om beslut</i>  | 20        |

## 1. Inledning

### 1.1 Riktlinjernas syfte

Riktlinjerna omfattar handläggning och dokumentation av barn- och ungdomsärenden. Syftet med dessa riktlinjer är att skapa tydlighet och samsyn i arbetet som rör socialkontorets myndighetsutövning gällande barn och unga. Riktlinjerna ska säkerställa rättssäkerhet och likabehandling och fungera som en vägledning i det praktiska arbetet, när det gäller att utreda och bedöma barn och ungas behov av stöd och/eller skydd, planera och följa upp verkställda beslut.

### 1.2 Målgrupp

Målgruppen för dessa riktlinjer är barn och unga mellan 0–18 år samt i vissa fall unga upp till 21 år som vistas i kommunen.

### 1.3 Socialnämndens ansvar

Enligt socialtjänstlagens portalparagraf, 1 kap. 1 § SoL, ska samhällets socialtjänst på demokratins och solidaritetens grund främja människornas ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Socialtjänsten ska under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Verksamheten ska bygga på respekt för människornas självbestämmande och integritet.

I socialtjänstlagen framgår att barnets bästa särskilt ska beaktas vid åtgärder som rör barn. Med barn avses varje människa under 18 år (1 kap. 2 § SoL).

### 1.4 Samverkan och delaktighet

Socialtjänsten har huvudansvaret för samverkan och ska ha rutiner för samverkan med skola, förskola, fritidsgård, hälso- och sjukvården och polisen. Detta övergripande ansvar frångår dock inte andra verksamheter att inom ramen för sina åtaganden svara för barnets personliga och sociala utveckling.

All verksamhet inom socialkontoret ska, så långt det är möjligt bedrivas så att den enskilde får möjlighet till största möjliga delaktighet, detta berör även barn och unga och gäller så väl vid handläggning av myndighetsbeslut som vid insatser och service. All samverkan ska ske med den enskildes samtycke och delaktighet med målet att öka den enskildes livskvalitet. Samordnad individuell plan, SIP är ett viktigt instrument där familjen och barnets behov står i centrum

### 1.5 Barnperspektivet

Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas (1 kap. 2 § SoL). Barnets eller den unges bästa ska alltid vara vägledande i socialtjänstens arbete och vid beviljande av insatser. Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn. Barnet ska tillförsäkras det skydd och den omvårdnad som det behöver. Dock ska hänsyn tas till de rättigheter och skyldigheter som dennes föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet har.

När en åtgärd rör ett barn ska barnet få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. I de fall barnet inte framför sina åsikter ska barnets inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt. Barnets åsikter och inställning ska tillmätas betydelse i relation till barnets ålder och mognad (11 kap. 10 § SoL). Insatser för barn och unga ska utformas och genomföras tillsammans med dem och deras vårdnadshavare samt vid behov i samverkan med andra samhällsorgan, organisationer och andra föreningar (3 kap. 5 § SoL).

## 2 Lagstiftning

Riktlinjerna utgår från följande lagstiftning.

- Socialtjänstlagen (2001:453) SoL
- Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52) LVU
- Nya bestämmelser om barnets bästa när vård enligt LVU upphör – lex lilla hjärtat
- Lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (1964:7) LuL
- Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) OFSL
- Socialtjänstförordningen (2001:937) SoF
- Förvaltningslagen (1986:223) FL
- Föräldrabalken (1949:381) FB
- Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (2018:1197)

### 2.1 Socialtjänstlagen

Socialtjänstlagen är en målinriktad ramlag med en kombination av skyldighets- och rättighetsregler. Lagens övergripande syfte är att främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet.

Socialtjänstlagen, SoL utgör grunden för allt arbete inom socialtjänsten. Socialkontorets arbete ska präglas av socialtjänstlagens vägledande principer; helhetssyn, frivillighet och självbestämmande, normalisering, kontinuitet, flexibilitet och närhet.

- Helhetssynen förutsätter ett samarbete över sektorsgränserna.
- Frivillighet och självbestämmande ska vara vägledande vid handläggning av enskilda ärenden.
- Stöd- och hjälpinsatser ska "normaliseras" så att människor inte känner sig stämplade eller utpekade.
- Insatser så långt som möjligt genomförs av samma personal, kontinuitetsprincipen.
- Av närhetsprincipen följer att insatser i hemmet går före vård utanför hemmet och att vården ska anordnas så nära hemmet som möjligt.

I 5 kap 1 § SoL finns de särskilda bestämmelserna om barn och unga. Nämnden ska enligt dessa:

- verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden
- i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och ungdom
- bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och ungdom far illa
- aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och ungdom av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel
- aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk av spel om pengar bland och unga
- tillsammans med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs, uppmärksamma och verka för att barn och ungdom inte vistas i miljöer som är skadliga för dem
- med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och ungdom som har visat tecken till en ogynnsam utveckling
- i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och ungdom som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet
- i sin omsorg om barn och ungdom tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts
- i sin omsorg om barn och ungdom tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan vård och fostran utanför det egna hemmet upphört.

Nämnden ska också särskilt beakta att barn som upplevt våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp.

Regeringen beslutade den 6 april 2017 att utse en särskild utredare för att göra en översyn av socialtjänstlagen och vissa av socialtjänstens uppgifter. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juni 2020.

## 2.2 Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga LVU

Insatser för barn och unga ska i första hand ges enligt socialtjänstlagen. Kan frivilliga insatser inte genomföras eller bedöms de som otillräckliga finns möjlighet att i vissa fall använda tvång för att barnet ska få det skydd, vård eller behandling som bedöms som nödvändig. Som ett komplement till socialtjänstlagen finns därför lag med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU.

## 2.3 Nya bestämmelser om barnets bästa när vård enligt LVU upphör – lex lilla hjärtat

Den 1 juli 2022 infördes nya bestämmelser i socialtjänstlagen (2001:453), SoL, och lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. De nya bestämmelserna handlar bland annat om följande:

- Vård enligt 2 § LVU får inte upphöra förrän omständigheterna har förändrats på ett varaktigt och genomgripande sätt.
- Obligatoriskt att överväga flyttningsförbud vid upphörande av vård av barn i familjehem
- Obligatoriskt att följa upp barnets situation när tvångsvården upphör
- Övervägande av vårdnadsöverflytt efter två år i samma familjehem
- Drogtest av vårdnadshavare eller förälder inför umgänge vid vård med stöd av 2 § LVU.
- Drogtest av vårdnadshavare inför prövning av om vård med stöd av 2 § LVU ska upphöra.

## 2.4 Socialtjänstförordningen

I socialtjänstförordningen ges kompletterande föreskrifter till socialtjänstlagen, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga och lagen om vård av missbrukare i vissa fall.

## 2.5 Lagen om unga lagöverträdare

Lagen behandlar hur polis, åklagare och domstolar ska handlägga ärenden där den misstänkta personen är under 21 år. För ungdomar under 18 år finns bland annat begränsningar i hur länge de får vara frihetsberövade och krav på att utredningar ska bedrivas snabbt. Socialnämndens arbete med barn och unga som begår brott styrs till stor del av samma bestämmelser i socialtjänstlagen (SoL) och lagen om särskilda bestämmelser för vård av unga (LVU) som nämndens arbete med barn och unga generellt. Men nämnden har också särskilda uppgifter i arbetet med unga lagöverträdare enligt lagen om särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL). Exempel på dessa uppgifter är:

- Närvara vid polisförhör
- Begära utredning enligt 31 § LUL
- Skriva yttranden enligt 11 § LUL

## 2.6 Offentlighets- och sekretesslagen

Alla anställda inom socialtjänsten är skyldiga att följa bestämmelser i lagen om offentlighet och sekretess, OSL. Enligt 26 kap 1 § OSL gäller sekretess inom socialtjänsten för uppgift om enskildas personliga förhållanden om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men. Sekretessen gäller såväl gentemot enskild som mellan myndigheter. Enligt 26 kap 9 § i OSL kan uppgifter om en enskild eller någon närstående till honom/henne lämnas mellan myndigheter om det behövs för att ge den enskilde nödvändig vård, behandling eller annat stöd och han/hon: 1) inte fyllt 18 år, 2) fortgående missbrukar alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel eller 3) vårdas med stöd av lagen om psykiatrisk tvångsvård, LPT eller lagen om rättspsykiisk vård, LRV.

Sekretessen kan brytas:

- vid samtycke från den enskilde
- vid misstanke om allvarliga brott, t ex vid misstanke om brott mot barn
- om menprövning leder fram till att handlingen eller uppgiften kan lämnas ut
- om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning 14 kap. 1 och 6 § § SoL

För att kunna vara anonym får anmälaren inte uppge sitt namn. Den anmälare som uppger sitt namn är inte anonym och kan därmed inte uteslutas i dokumentation. Undantag från detta regleras i 26 kap 5 § OSL; Sekretess gäller i verksamhet som anges i 1 och 4 §§ för uppgift i anmälan eller utsaga av en enskild om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, i förhållande till den som anmälan eller utsagan avser, endast om det kan antas att fara uppkommer för att den som har lämnat uppgiften eller någon närstående till denne utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år. Skyddet gäller bara uppgiftslämnare som är enskilda personer. Om uppgifterna kommer från en tjänsteman med anmälningsplikt gäller inte skyddet.

Inom den egna verksamheten kan tjänstemän samråda med kollegor då det behövs för att fullgöra de uppgifter som åligger tjänsten.

## 2.7 Förvaltningslagen

Förvaltningslagen är en svensk lag som reglerar förvaltningsmyndigheternas verksamhet. Lagens syfte är att människor som är föremål för myndighetsutövning ska behandlas rättvist och demokratiskt. Lagen garanterar enskilda individers rättssäkerhet i kontakten med myndigheterna, något som även anses involvera snabb och serviceinriktad handläggning, information under handläggningstiden, och att individerna förstår beslutet, anledningen till beslutet och att de har rätt att överklaga.

## 2.8 Föräldrabalken

Föräldrabalken bestämmer det rättsliga förhållandet mellan barn och föräldrar. Framför allt handlar föräldrabalken om barnets rättigheter och de skyldigheter som föräldrar har gentemot sina barn. I lagen regleras bland annat frågor om faderskap, adoption, vårdnad, umgänge och underhållsskyldighet.

## 2.9 Lagen om Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter

Barnkonventionen, FN:s konvention om barns rättigheter är ett etiskt grunddokument som uttrycker världssamfundets syn på barn och ungdomar i vårtid. Sverige har ratificerat barnkonventionen genom beslut i riksdag och därmed förpliktigt sig att vidta alla lämpliga åtgärder för att stärka barns ställning. Barnkonventionen bygger på fyra principer:

- Barnet ska skyddas mot alla former av diskriminering
- Barnets bästa ska beaktas i alla beslut
- Barn har rätt till liv och utveckling
- Barnet ska ha rätt att säga sin mening och få den respekterad
- Principen om barnets bästa innebär att varje beslut som rör ett barn måste grunda sig på en bedömning om vad som är bäst för barnet.



### 3 BBIC

BBIC, Barns behov i centrum, beskriver ett arbetssätt för socialtjänstens barn- och ungdomsvård. Det innehåller en struktur för handläggning, genomförande och uppföljning av myndighetsutövningen. BBIC är anpassat efter socialtjänstens regelverk och är framtaget av Socialstyrelsen.

För att få arbeta med BBIC måste socialnämnden ha en BBIC-licens som socialnämnden får genom att teckna ett avtal med Socialstyrelsen. Det är bara en socialnämnd som kan få en licens. Socialnämnden i Trosa kommun innehar ordinarie licens, vilket ställer krav på att kommunen innehar BBIC-utbildare samt att konceptet i övrigt följs.

BBIC är en hjälp och ett redskap för handläggare för att arbeta med socialtjänstens barnavård på ett strukturerat sätt, med fokus på barnet och dess behov. Det viktiga är att förstå de nio grundprinciperna, som tillsammans med BBIC-triangeln ska ligga till grund för handläggningen och dokumentationen.

BBIC tillhandahåller ett dokumentationsstöd, vilket ska vara en hjälp och underlätta handläggningen. Dokumentationsstödet ska anpassas till det enskilda ärendet.

Stödet är framtaget utifrån aktuell lagstiftning och föreskrifter för att öka rättssäkerheten i handläggningen.

Mer kring BBIC och dess struktur finns att läsa i Socialstyrelsens publikationer "Grundbok i BBIC" och "Metodstöd för BBIC".

### 4 Handläggning och dokumentation

Handläggning och dokumentation regleras i socialtjänstlagen och i förvaltningslagen. Vid all handläggning ska stor vikt läggas vid barnets/den unges och dennes vårdnadshavares rätt till delaktighet, inflytande och självbestämmande.

Handlägningsprocessen genomförs med stöd av Barns behov i centrum (BBIC). En aktualisering kan ske antingen genom anmälan eller genom ansökan.

#### 4.1 Anmälan, ansökan och förhandsbedömning

En ansökan från en enskild kan vara i skriftlig eller muntlig form. Vid ansökan om bistånd inleds utredning enligt 11 kap. 1 § SoL. En anmälan om oro för barn och unga mellan 0-18 år och 18-20 år kan inkomma på flera olika sätt; bland annat via telefon, brev, e-post, fax, möte eller besök.

En anmälan som inkommit ska omedelbart följas av en förhandsbedömning av huruvida barnet eller den unge är i behov av omedelbart skydd. Skyddsbedömningen ska dokumenteras och motiveras så att det framgår vad som ligger till grund för bedömningen och vilket behov barnet har av skydd. Skyddsbedömningen skall ske samma dag eller senast dagen efter.

Beslut om att inleda eller inte inleda utredning ska, om det inte finns synnerliga skäl, fattas inom fjorton dagar från det att anmälan inkommit (11 kap. 1 a § SoL). När förhandsbedömning görs sker ett ställningstagande om att inleda eller inte inleda utredning. Att inleda utredning beslutas av handläggare, men att inte inleda utredning ska alltid beslutas av en arbetsledare (Se delegeringsordningen). När nämnden får kännedom om att ett barn misstänks ha utsatts för och/eller upplevt våld ska utredning enligt 11 kap. 1 § SoL alltid inledas utan förhandsbedömning (SOF 2014:4 6 kap 1§).

När förhandsbedömningen leder till beslut att inleda utredning enligt 11 kap 1 § SoL ska det dokumenteras. Av dokumentationen ska framgå:

- att en utredning inleds
- datum, år, månad och dag för beslutet
- namn och befattning på den som fattat beslutet.

Om förhandsbedömningen leder till ett ställningstagande att inte inleda en utredning enligt 11 kap 1 § SoL ska detta dokumenteras. Av dokumentationen ska det framgå:

- att en utredning inte inleds
- datum, år, månad, dag för ställningstagandet
- en motivering till ställningstagandet
- namn och befattning på den som har gjort ställningstagandet.

Ställningstagandet att inte inleda en utredning ska dokumenteras i avsedd blankett i BBIC. Om barnet har en personakt läggs handlingen om ställningstagandet i personakten. Om barnet inte har någon personakt sätts den in i en pärm för handlingar som inte lett till något ärende hos nämnden. Alla handlingar i denna pärm ska sättas in i kronologisk ordning och diarieföras. När anmälan och förhandsbedömningen leder till ett ställningstagande att inte inleda utredning ska vårdnadshavare och barn över 15 år informeras om ställningstagandet. Vid en anmälan eller ansökan i pågående ärende kopplas ärendet till befintlig utredning.

En utredning kan inledas med eller oavsett samtycke. Ett riktmärke är att ansökningar från vårdnadshavare och barn oftast leder till en utredning med samtycke och en anmälan oftast leder till en utredning oavsett samtycke. Beslut att inleda utredning oavsett samtycke är en tvingande åtgärd, eftersom socialtjänsten har en skyldighet att utreda misstänkta missförhållanden. Beslut att inleda utredning går inte att överklaga. Beslut om att inleda utredning utan samtycke tas av arbetsledare enligt socialkontorets delegationsordning.

Vid begäran från annan myndighet får nämnden informera den som gjort en anmälan – om anmälaren har anmälningsskyldighet – om huruvida utredning inletts, intehar inletts eller redan pågår.

## 4.2 Anmälningsskyldighet

Alla som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla det till socialnämnden (14 kap. 1 c § SoL). Som privatperson har man möjlighet att anmäla anonymt, men anställda på vissa myndigheter och i vissa verksamheter som berör barn och unga (skola, hälso- och sjukvård och polismyndigheten till exempel) är skyldiga enligt lag att genast anmäla om de i sin verksamhet får vetskap om eller misstänker att ett barn kan fara illa. Även de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och som fullgör uppgifter som rör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område har samma skyldighet (14 kap. 1 § SoL).

Personal verksamma inom familjerådgivningen är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk misshandel i hemmet.

### 4.3 Ungdomars rätt att själva söka bistånd

Ungdomar som fyllt 15 år har rätt att själva föra talan i mål eller ärenden enligt SoL och LVU. Den unge kan själv ansöka om och få bistånd i form av öppenvård även om vårdnadshavaren inte samtycker till insatsen (3 kap. 6 a § SoL). Bistånd i form av placering utom det egna hemmet kan dock inte beslutas om vårdnadshavaren motsätter sig det. Vård utan vårdnadshavarens samtycke förutsätter beslut enligt LVU.

Bistånd i form av kontaktperson eller andra öppna insatser, efter ansökan av vårdnadshavare, kan inte beviljas utan den unges samtycke om den unge har fyllt 15 år (3 kap. 6 b § SoL).

### 4.4 Utredning avseende barn -18 år

Utredning enligt 11 kap. 1 § SoL bedrivs i syfte att få fram ett underlag som ska ligga till grund för ett beslut. Vid en utredning av om nämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd får nämnden, för bedömningen av huruvida behov av insatser föreligger, konsultera sakkunniga och i övrigt ta de kontakter som behövs (11 kap. 2 § SoL). En sådan utredning kan också genomföras oavsett barnets eller vårdnadshavarens inställning om utredningen kan leda till någon form av insats.

En utredning ska inte göras mer omfattande än vad som behövs och utredningen ska bedrivas så att ingen onödigt utsätts för skada eller olägenhet. De som berörs av en utredning ska få tydlig information om vem som ansvarar för utredningen. De ska också få möjlighet att vara delaktiga i vilka utredningsåtgärder som planeras och genomförs. Detta gäller både vuxna och barn, utifrån barnens ålder och mognad. En utredningsplan ska göras när utredning är inledd. Planen ska beskriva hur utredningen är tänkt att genomföras och syftar till att göra familjen delaktig och ge utredningsarbetet en struktur. Den ska upprättas tillsammans med barn och vårdnadshavare och de bör få lämna synpunkter på vilka personer som ska kontaktas under utredningen. Utredningen ska enligt planen vara möjlig att genomföra inom lagstadgad tidsgräns. Om det inte är möjligt att göra en plan ska orsaken motiveras och dokumenteras. Planen ska vid behov kompletteras och revideras under utredningens gång. I utredningsplanen ska följande dokumenteras:

- vad som ska utredas/klargöras i utredningen
- vilken information som ska inhämtas, hur och var den ska hämtas in
- vilka som ska medverka i utredningen och i vilka konstellationer de ska träffas
- samtal med barnet/observation av barnet, hur och med vem ska det genomföras, vilka sakkunniga/referenspersoner som kommer att användas
- om någon särskild metod kommer att användas
- en tidsplan för arbetet.

Den som berörs av utredning till skydd eller stöd för ett barn ska underrättas om att en utredning inleds och vad som är anledningen. Om barnet har två vårdnadshavare ska båda underrättas oavsett om de bor tillsammans eller inte. En biologisk förälder som inte är vårdnadshavare bör alltid kontaktas såvida det inte är uppenbart olämpligt eller obehövligt. Barn som fyllt 15 år har rätt att själva föra sin talan och ska därför personligen underrättas om att en utredning har inletts. De som berörs av utredningen ska informeras om vem som ansvarar för utredningen och hur beslut fattas. Muntlig information bör kompletteras med skriftlig information om vad en utredning innebär, lagregler och rättigheter.

När, hur och av vem underrättelsen är gjord ska dokumenteras. En underrättelse om att utredning har inletts ska göras utan dröjsmål. I vissa situationer kan socialtjänsten vänta ett kortare tag med att informera en vårdnadshavare. Dessa situationer är exempelvis när en vårdnadshavare är svårt sjuk, när vårdnadshavaren eller någon annan närstående är misstänkt för övergrepp mot barnet och att polisutredningen försvåras.

Utredningen ska genomföras skyndsamt, ha ett helhetsperspektiv och vara slutförd inom fyra månader (120 dagar). Nämnden får, om det finns särskilda skäl, besluta om att förlänga utredningstiden. Nämnden får dock inte besluta att förlänga tiden "tills vidare", utan måste fatta beslut om att förlänga för en viss bestämd tid. Beslut om förlängd utredningstid ska alltid delges vårdnadshavare, och barnet om han eller hon fyllt 15 år.

Det som framkommer under utredningen och som är relevant för att besvara utredningens frågor ska sammanställas i ett beslutsunderlag. Beslutsunderlaget ska användas flexibelt och anpassas till varje enskilt ärende. Uppgifterna ska koncentreras till de uppgifter som är av direkt betydelse för att besvara frågorna och vara underlag för beslutet i fråga. Utrednings- och handläggningsstrukturen som används på socialkontoret i Trosa är BBIC (se avsnitt 3).

#### 4.5 Utredning avseende unga vuxna mellan 18 och 20 år

När det gäller unga vuxna mellan 18 och 20 år, får socialtjänsten genomföra utredning även utan samtycke om grunderna för 3 § LVU föreligger, det vill säga missbruk, brottslig verksamhet och/eller annat socialt nedbrytande beteende.

#### 4.6 Kommunicering

Ett ärende får inte avgöras utan att den som är sökande, klagande eller annan part har underrättats om en uppgift som tillförts ärendet genom någon annan och har fått tillfälle att yttra sig (25 § FL). Parter ska underrättas om utredningsmaterial och ges tillfälle att yttra sig innan beslut. På vilket sätt kommunikeringen sker avgör myndigheten och den kan alltså ske muntligen eller skriftligen. Behörig beslutsfattare ska alltid få ta del av eventuella synpunkter innan beslut fattas.

#### 4.7 Beslut

En utredning föranledd av en ansökan eller en anmälan ska utmynna i ett beslut. Av beslutet ska det framgå om och i så fall vilken insats som beviljats, omfattningen av insatsen samt hur lång tid beslutet gäller. Beslut fattas enligt socialnämndens gällande delegationsordning.

#### 4.8 Överklagan

Den enskilde ska alltid underrättas om sin rätt att överklaga ett beslut som gått denne emot. Beslutet ska överklagas skriftligen och inges till nämnden. Handläggande socialsekreterare ska vara den enskilde behjälplig med detta om den enskilde behöver eller önskar. Beslut om att inleda utredning kan dock ej överklagas.

#### 4.9 Uppföljning av ett barns situation efter avslutad utredning

Nämnden får besluta om uppföljning av ett barns situation om en utredning som rör barnets behov av stöd eller skydd har avslutats utan insats (11 kap. 4 a § SoL). En sådan uppföljning får ske om barnet bedöms vara i särskilt behov av nämndens stöd eller skydd men samtycke till sådan åtgärd saknas. Det ska inte heller föreligga sådana omständigheter att åtgärder enligt LVU är tillämpliga.

Vid en sådan uppföljning får nämnden ta behövliga kontakter och samtala med barnet utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande (11 kap. 4 c § SoL).

Uppföljningen ska avslutas senast två månader från det att utredningen avslutats eller när nämnden dessförinnan finner skäl att inleda utredning enligt 11 kap. 1 § SoL.

#### 4.10 Genomförande av insats

De insatser som beviljas och genomförs ska vara av god kvalitet och bygga på kunskap och beprövad erfarenhet. Insatserna ska syfta till att motverka de riskfaktorer som upprätthåller problematiken och som identifierats under utredningen. Vid alla insatser ska en vårdplan alternativt ett uppdrag formuleras, där målen med insatsen framgår. Det ska också finnas en genomförandeplan vid alla insatser. Barn och vårdnadshavare ska vara delaktiga i upprättandet av planerna.

#### 4.11 Uppföljning

Alla insatser ska följas upp och utvärderas utifrån målen i vårdplan/uppdrag samt genomförandeplan. Nämnden ska verka för att barn och vårdnadshavare är delaktiga vid uppföljningen. Barnet eller den unge ska själva få uttrycka sina åsikter i samband med uppföljning.

Vad som framkommit under uppföljningen ska dokumenteras. I dokumentationen ska det framgå när och på vilket sätt insatsen följts upp. Om behoven hos barnet förändras på ett sätt som gör att socialnämnden bedömer att insatsen inte längre motsvarar barnets behov, ska detta dokumenteras tillsammans med information om vilka åtgärder som nämnden har vidtagit för att anpassa insatsen till barnets behov.

#### 4.12 Uppföljning av ett barns situation vid avslutad placering

Nämnden får besluta om uppföljning av ett barns situation efter det att en placering i ett familjehem, stödboende eller i ett hem för vård eller boende har upphört (11 kap. 4 b § SoL). En sådan uppföljning får ske om barnet bedöms vara i särskilt behov av nämndens stöd eller skydd men samtycke till sådan åtgärd saknas. Det ska inte heller föreligga sådana omständigheter att åtgärder enligt LVU är tillämpliga.

Vid en sådan uppföljning får nämnden ta behövliga kontakter och samtala med barnet utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande. (11 kap. 4 c § SoL).

Uppföljningen ska avslutas senast två månader från det att utredningen avslutats eller när nämnden dessförinnan finner skäl att inleda utredning enligt 11 kap. 1 § SoL.

## 5 Vård utanför det egna hemmet

### 5.1 Vård enligt socialtjänstlagen eller LVU

Då behov av att ett barn eller en ung person vårdas utanför det egna hemmet föreligger, ska bestämmelserna i socialtjänstlagen om att insatserna ska utformas och genomföras tillsammans med barnet och vårdnadshavarna i första hand tillämpas. Dock – om barnets hälsa och utveckling utsätts för en påtaglig risk att skadas och samtycke till behövliga insatser inte föreligger – kan åtgärder enligt lag

## Socialkontoret

med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU bli nödvändiga. Utöver ovan förutsättningar, ska någon av situationerna som anges i 2 och/eller 3 §§ LVU föreligga.

När ett barn placeras skall det i första hand övervägas om barnet kan tas emot av någon anhörig eller annan närstående. Vad som är bäst för barnet skall dock alltid beaktas (6 kap. 5 § SoL). När det gäller familjehemsvård sker hänvisning till nämndens riktlinjer för familjehemsvård.

6 a § LVU ger nämnden möjlighet att besluta om omedelbart omhändertagande i vissa internationella situationer då svensk domstol inte är behörig att besluta om beredande av vård (åtgärd av behörig utländsk myndighet kan inte avvaktas) pga. risken för den unges hälsa.

## 5.2 Miljöfallen - 2 § LVU

I det fall barnet utsätts för fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet, kan omhändertagande enligt 2 § LVU bli aktuella. Vård enligt denna paragraf kan ges till den unges 18-årsdag.

Har den unge beretts vård med stöd av 2 §, ska socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om vård enligt lagen fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas (13 § 1 st. LVU).

## 5.3 Beteendefallen - 3 § LVU

Vård kan också ges med stöd av 3 § LVU om den unge genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende utsätter sig för en påtaglig risk. Vård enligt 3 § kan beslutas fram till den unge fyller 20 år, men fortgå fram till den unge blir 21 år.

Har den unge beretts vård med stöd av 3 §, ska socialnämnden inom sex månader från dagen för verkställighet av vårdbeslutet pröva om vård med stöd av lagen ska upphöra. Denna fråga ska därefter prövas fortlöpande inom sex månader från senaste prövning (13 § 2 st. LVU).

## 5.4 Offentligt biträde

När det står klart att socialtjänsten ska ansöka om vård enligt LVU ska anmälan om behov av offentligt biträde göras hos förvaltningsrätten. Nämnden kan lämna förslag på vem de önskar som ombud för barnet.

## 5.5 Ansökan om LVU

Enligt 4 § LVU ska en ansökan om LVU innehålla:

- en redogörelse av barnets eller den unges förhållanden
- de omständigheter som utgör grund för att barnet eller den unge behöver beredas vård
- tidigare vidtagna åtgärder
- den vård som nämnden avser att anordna
- hur relevant information lämnats till den unge
- vilket slags relevant information som lämnats
- barnets eller den unges inställning

En ansökan bör innehålla dessa fem dokument:

- Ansökan om vård där grunderna för vård anges
- Protokollsutdrag från nämnden om beslutet
- Social utredning
- Läkarintyg
- Vårdplan

Dokumentationen ska användas i en domstolsprocess och det är viktigt att ansökan är tydlig och stringent.

## 5.6 Omedelbart omhändertagande enligt LVU

I vissa situationer måste Humanistiska nämnden ingripa omedelbart och ska då fatta beslut om omedelbart omhändertagande, 6 § LVU.

För att ett omedelbart omhändertagande ska få ske måste det vara sannolikt att barnet/den unge behöver vård enligt LVU. Det måste också stå klart att beslut om vård inte kan avvaktas med hänsyn till:

- risken för barnets/den unges hälsa eller utveckling
- att den fortsatta utvecklingen allvarligt kan försvåras
- att vidare åtgärder hindras

Ett omedelbart omhändertagande bör alltid övervägas när ett barn under 18 år häktas. Även för unga 18-20 år kan ett omhändertagande ske som alternativ till häktning.

Omedelbart omhändertagande förutsätter att utredning enligt 11 kap 1 § SoL har inletts och placeringen ska alltid inledas utanför det egna hemmet minst ett dygn. Beslut om placering enligt 11 § LVU måste tas samtidigt som det omedelbara omhändertagandet. Detta beslut kan överklagas. Beslut om omedelbart omhändertagande fattas av Humanistiska nämndens individ- och familjeutskottet och gäller omedelbart. Om utskottet inte hinner sammankallas kan utskottets ordförande eller annan förordnad ledamot fatta beslutet. Så kallade ordförandebeslut anmäls på Individ- och familjeutskottets nästkommande sammanträde. Se nämndens delegeringsordning.

Beslut om omedelbart omhändertagande ska underställas Förvaltningsrätten inom en vecka från den dag då beslutet fattades. Om beslutet inte inkommer inom en vecka så upphör omhändertagandet, se 7 § LVU. Om Förvaltningsrätten fastställer beslutet om omedelbart omhändertagande, ska nämnden inom fyra veckor från den dag då omhändertagandet verkställdes ansöka hos Förvaltningsrätten om att barnet/unge ska beredas vård med stöd av LVU. Förvaltningsrätten kan medge förlängning av denna tid, om ytterligare utredning eller någon annan särskild omständighet gör det nödvändigt, se 8 § LVU.

Ett beslut om omedelbart omhändertagande får inte verkställas om den unge är häktad. Om det inte längre finns skäl för ett omhändertagande, ska nämnden besluta att detta genast ska upphöra, se 9 § LVU.

Nämnden har i vissa fall möjlighet att få biträde av polismyndigheten för att genomföra beslut. De situationerna är angivna i 43 § LVU.

## 5.7 Placeringar enligt socialtjänstlagen

När ett barn eller en ung person placeras i ett annat hem än det egna, ska socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om vården fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas (6 kap. 8 § SoL). För att tillgodose barnets behov och för att barnets röst skall göras hörd bör vården följas upp genom besök ytterligare en gång mellan övervägandena, uppföljningen dokumenteras i barnets akt. Detta gäller även placeringar enligt LVU.

Vid omplacering eller beslut om att barnet eller den unge ska flytta hem ska den placerades rätt till delaktighet tillvaratas gällande relevant information, att den placerade har möjlighet att uttrycka sina åsikter samt att deras åsikter med hänsyn till ålder och mognad beaktas vid beslut om omplacering eller hemflytt. Delaktigheten skall dokumenteras i journal och eventuella planer.

## 5.8 Hälsoundersökning

När ett barn, 0-18 år, eller ung person, 18-20 år, placeras utanför det egna hemmet, ska socialnämnden, om det inte är obehövt, underrätta Region Sörmland om att barnet ska erbjudas en hälsoundersökning (11 kap. 3 a § SoL). Grunden är att barnet och den unge ska läkarundersökas och dess behov av tandvård tillgodoses. Detta regleras av ett gemensamt avtal mellan kommunerna i Södermanland och Region Sörmland (Bestämmelsen gäller placeringar enligt både SoL och LVU).

När en hälsoundersökning blir aktuell tillhandahåller BBIC ett dokumentationsstöd. Detta i form av anvisningar till läkaren eller sjuksköterskan samt ett dokumentationsstöd i form av ett utlåtande.

Enligt 32 § LVU får nämnden besluta om läkarundersökning av barnet/den unge. Om föräldrarna motsätter sig läkarundersökning kan detta vara tillräcklig anledning för att besluta om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU.

## 5.9 Skyddad folkbokföring

Enligt 30 § tredje stycket folkbokföringslagen (1991:481) framgår när socialnämnden får ansöka om skyddad folkbokföring för barn som vårdas enligt 2 § LVU. Detta är aktuellt mot:

1. båda vårdnadshavarna eller, om barnet endast har en vårdnadshavare, mot vårdnadshavaren
2. den ena vårdnadshavaren när den andre vårdnadshavaren inte vill eller förmår skydda barnet
3. mot en annan person än vårdnadshavaren eller vårdnadshavarna när vårdnadshavaren eller vårdnadshavarna inte vill eller förmår skydda barnet.

## 6 Planer

### 6.1 Utredningsplan

Vid varje utredning ska det upprättas en utredningsplan. Utredningsplanen är ett arbetsmaterial som utgår från anmälan/ansökan och som vid behov ska revideras under utredningens gång. Se avsnitt 4.4.

### 6.2 Vårdplan

En vårdplan ska alltid upprättas för barn och unga som placeras utanför det egna hemmet, både enligt SoL och LVU (11 kap. 3 § SoL). Vårdplanen, som bygger på de centrala behov som beskrivits i beslutsunderlaget, är ett fristående dokument. I vårdplanen ska det framgå vilka tydliga och uppföljningsbara mål som ligger till



## Socialkontoret

grund för vården. Målen ska peka på den önskade förändringen för barnet eller den unga.

Vårdplanen ska även beskriva de åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvar för.

### 6.3 Uppdrag

Vid öppna insatser ska insatsens mål formuleras i ett uppdrag till den som ska utföra insatsen. Uppdraget ska ha sin utgångspunkt i de centrala behov som beskrivits i beslutsunderlaget. Uppdragets mål ska vara konkreta och uppföljningsbara och peka på den önskade förändringen.

### 6.4 Genomförandeplan

Vid alla externa insatser, oavsett om de gäller öppenvård eller placering, ska en genomförandeplan upprättas. Genomförandeplanen ska beskriva hur den beslutade insatsen ska genomföras. Utgångspunkten ska vara uppdraget som utföraren fått.

Genomförandeplanen ska även beskriva de åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvar för. Genomförandeplanen vid externa öppna insatser bör upprättas hos den som ska utföra insatsen. Undantag är dock insatser i form av kontaktperson, kontaktfamilj och särskilt kvalificerade kontaktpersoner, där ansvaret för upprättandet av planen ligger kvar hos handläggaren i ärendet. Detta med anledning av att utförarna i dessa fall är lekmän. För närvarande är dokumentationsstödet utformat så att uppdrag och genomförandeplan är förenat i samma dokument i dessa fall.

Genomförandeplanen vid placeringar i familjehem eller jourhem utformas i första hand av handläggande socialsekreterare i nära samverkan med barnet, vårdnadshavarna och familjehemmet. Så långt det är möjligt ska både barnet och vårdnadshavarna uppmuntras att vara aktiva i planeringen. Genomförandeplanen ska utgå från de mål som formulerats i vårdplanen.

Vid HVB-placeringar ska genomförandeplanen i första hand utformas av HVB-hemmet. Det finns dock inget som hindrar att socialtjänsten är den som utformar genomförandeplanen i nära samverkan med HVB-hemmet, barnet och vårdnadshavaren. Det är i dessa fall viktigt att ta hänsyn till eventuella bestämmelser kring sekretess.

### 6.5 SIP – Samordnad individuell plan

En samordnad individuell plan (SIP) ska upprättas om ett barn har insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården och om någon av dessa aktörer bedömer att insatserna behöver samordnas. En vårdnadshavare kan också aktualiserar behovet av SIP. En SIP kan inte upprättas om den enskilde inte samtycker till detta. När det gäller barn är det vårdnadshavaren som ska lämna sitt samtycke, men barnet bör utifrån ålder och mognad tillfrågas om sin inställning. Barnet ska så långt det är möjligt vara delaktiga i arbetet kring en SIP.

I planen ska framgå vilka insatser som den enskilde har och vem som ansvarar för att tillgodose dem. Det ska också framgå om det är kommunen eller Region Sörmland som har det övergripande ansvaret för planen.

## 7. Ensamkommande barn och godmanskap

Barn som vid ankomsten till Sverige är skilda från sina föräldrar eller någon annan vuxen person som anses ha trätt i föräldrarnas ställe kallas ensamkommande barn. De ensamkommande barnen omfattas av samma lagstiftning och regler som gäller för alla barn som vistas i landet.

När ensamkommande barn anländer till kommunen ska utredning göras med stöd av 11 kap 1 § SoL.

Överförmyndaren förordnar, för ensamkommande barn en god man som i vårdnadshavares och förmyndares ställe ansvarar för barnets personliga förhållanden och sköter dess angelägenheter. Den gode mannen ska verka för barnets bästa. Ansökan om god man får göras av Migrationsverket eller av

nämnden i den kommun barnet vitsas enligt lag om god man för ensamkommande barn. Beviljas barnet uppehållstillstånd ska anmälan om behov av en särskilt förordnad vårdnadshavare enligt föräldrabalken göras till tingsrätten. Utses en särskilt förordnad vårdnadshavare upphör godmanskapet.

## 8. Unga lagöverträdare

Enligt 6 § Lag med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) ska socialnämnden omedelbart underrättas om ett barn under 18 år är skäligen misstänkt för ett brott som kan ge fängelse. Vid förhör med en sådan misstänkt, ska företrädare för socialtjänsten närvara om det är möjligt och det kan ske utan men för utredningen.

Om någon som inte fyllt 15 år misstänks för ett brott får socialnämnden begära att polisen utreder brottet, om socialnämnden bedömer att utredningen kan antas ha betydelse för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser för den unge. Vid denna bedömning ska det särskilt beaktas om det är fråga om ett brott som innebär att den unge äventyrar sin hälsa eller utveckling eller om brottet kan antas utgöra ett led i en upprepad brottslighet begången av den unge. Har den unge inte fyllt tolv år får en brottsutredning inledas endast om det finns synnerliga skäl. Socialnämndens begäran hos åklagare eller polis om en utredning om brott som avser ett barn som inte har fyllt femton år bör göras skriftligt, och innehålla de skäl som ligger till grund för nämndens bedömning att en utredning behövs.

På begäran av polis eller åklagare ska socialnämnden lämna ett yttrande, om ett barn under 18 år är skäligen misstänkt för att ha begått brott eller har erkänt brott. Yttrande ska begäras av polis eller åklagare innan beslut fattas i åtalsfrågan. Utöver vad som anges i 11 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare bör ett yttrande innehålla uppgifter om:

- vilka brottsmisstankar som ligger till grund för det
- på vilket sätt de åtgärder som socialnämnden föreslår syftar till att motverka att barnet eller den unge utvecklas ogynnsamt
- vilken inställning barnet eller den unge har till ungdomstjänst
- vilken inställning barnet eller den unge har till att bli kontaktad av medlingsverksamhet.

Om en ungdom döms till påföljden ungdomstjänst är det kommunen som ansvarar för att påföljden kan verkställas så snart som möjligt samt utse en person som är ansvarig för den unges påföljd, för närvarande en anställd hos socialförvaltningens öppenvård. Om den planerade ungdomstjänsten inte följs ska handläggande socialsekreterare underrätta Åklagarmyndigheten. Socialnämnden ska erbjuda barnet eller den unge en uppföljande kontakt i anslutning till att ungdomstjänst eller ungdomsvård avslutas.

## 9. Våld i nära relation

Våld i nära relationer kan ta sig många olika uttryck och utgör ofta ett mönster av handlingar. Exempel på våldstyper är fysiskt, sexuellt och psykiskt våld och/eller hot om våld samt försummelse.

Nämnden ansvarar för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Nämnden ska särskilt beakta att ett barn som upplevt våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvarar för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver. Alla barn som utsatts för våld eller andra övergrepp i nära relation alltid ska utredas med beaktande av barnperspektivet, oavsett vem som utsatt barnet för våldet. Kännedom om att ett barn kan vara våldsutsatt eller kan ha bevittnat våld är i regel en sådan omständighet som kan föranleda en åtgärd av socialnämnden. Nämnde ska i sådana fall utan dröjsmål inleda en utredning framgår av bestämmelsen i 11 kap. 1 § SoL. I en utredning som gäller ett våldsutsatt barn eller ett barn som bevittnat våld ska socialnämnden göra en bedömning av risken för att barnet kommer att utsättas för eller bevittna ytterligare våld. En riskbedömning ska uppdateras om socialnämnden får kännedom om omständigheter, tidigare okända eller nytillkomna, som kan komma att påverka riskbedömningen. Det är viktigt att socialnämnden inte bara gör riskbedömningen vid ett tillfälle utan ser över och utvärderar om bedömningen behöver uppdateras. (HSLF-FS 2022:36)

Nämnden bör även vidare utreda om någon åtgärd behöver vidtas i fråga om vårdnad, umgänge, förmynderskap eller målsägandebiträde enligt 5 kap. 2 § första stycket socialtjänstförordningen (2001:937).

När det gäller socialkontorets arbete med barn och unga som utsätts för våld och bevittnat våld i familjen hänvisas till nämndens Handlingsplan våld i nära relation.

### 9.1 Barnahus

Vid misstänkta fysiska, psykiska eller sexuella övergrepp mot barn och unga samverkar socialtjänsten med Barnahus i Nyköping. På Barnahus samverkar representanter från socialtjänst, polis, åklagare samt Region Sörmland. Syftet med samverkan är för att barnet ska förhöras i en trygg och barnanpassad miljö samt att barnet ska slippa upprepa sin berättelse för flera olika myndigheter. Socialkontoret harrepresentant i både styrgrupp och arbetsgrupp för Barnahus.

### 9.2 Hedersrelaterat våld och förtryck

Hedersrelaterat våld och förtryck kan te sig på många olika sätt: fysiskt, psykiskt, sexualiserat eller genom andra våldstyper, precis som våld i nära relation generellt. Det inkluderar även könsstympning, påtvingad abort, tvångsgifte och påtvingat eller understött självmord. Motivet till varför våldet utövas skiljer hedersrelaterat våld och förtryck från annat våld genom att grunden är att upprätthålla en familjs eller släkts heder. Hedern innehas framför allt av män men riskeras genom kvinnors och flickors faktiska eller påstådda beteende.

När det gäller socialkontorets arbete med barn och unga som lever i eller misstänks leva i hederskontexter hänvisas till nämndens Handlingsplan mot hedersrelaterat våld och förtryck.

### 9.3 Utreseförbud

Utreseförbud enligt 31 § a-i är ett rättsligt verktyg för att skydda barn om det finns en påtaglig risk för att någon som är under 18 år förs utomlands eller lämnar Sverige i syfte att ingå äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse, eller könsstympas, ska han eller hon förbjudas att lämna Sverige.

### 9.4 Skyddat boende

Den 1 april 2024 trädde nya bestämmelser i kraft i bland annat socialtjänstlagen (2001:453), SoL, socialtjänstförordningen (2001:937), SoF, och lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende. De nya bestämmelserna syftar till att förbättra skyddet för och stödet till personer som behöver skyddat boende till skydd och stöd mot hot, våld eller andra övergrepp. De syftar även till att stärka barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende.

Skyddat boende ska regleras i SoL som en boendeinsats till den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp. Barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende ska bedömas och beviljas insatsen individuellt, och socialnämnden ska ansvara för att tillgodose barnets behov av stöd- och hjälpinsatser. När det finns samtycke från båda vårdnadshavarna beviljas barnet insatsen med stöd av SoL. Saknas samtycke från den vårdnadshavare som barnet inte placeras tillsammans med, ska socialnämnden, efter ansökan hos förvaltningsrätten, kunna bevilja barnet en insats i form av skyddat boende med stöd av en helt ny lag. Beslut om en sådan insats ska även kunna fattas omedelbart av socialnämnden och underställas förvaltningsrätten. Det ska krävas tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg, IVO, för att få bedriva enskild verksamhet i form av skyddat boende. Kommuner och regioner som bedriver sådan verksamhet ska anmäla detta till myndigheten.

## 10. Övrigt

### 10.1 Yttranden

När andra myndigheter begär humanistiska nämndens yttrande har nämnden en skyldighet att yttra sig. En utredning ska alltid inledas oavsett vad den enskilde har för inställning. En begäran om yttrande, från exempelvis polis eller åklagare eller från kammarrätt i en LVU-process handläggs på samma sätt som andra utredningar inom socialtjänsten och ska dokumenteras och kommuniceras som andra utredningar.

### 10.2 Beslut om vård, behandling eller insatser för barn när den ena vårdnadshavaren inte samtycker

Enligt 6 kap 13 a § FB kan socialtjänsten besluta att ett barn kan vårdas mot den ena vårdnadstagarens vilja, förutsatt att vården krävs för barnets bästa. Beslut avser psykiatrisk och psykologisk utredning och behandling, behandling i öppna former samt utseende av en kontaktperson eller familj enligt socialtjänstlagen.

Reglerna omfattar också vissa åtgärder enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Om barnet självt anses kunna samtycka till eller motsätta sig olika behandlingar krävs inget samtycke från vårdnadshavarna. Beslutet om

## Socialkontoret

medgivande fattas av Humanistiska nämndens individ- och familjeutskottet efter noggrann utredning och prövning.

### 10.3 Ej verkställda beslut

Alla gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte verkställts inom tre månader från dagen då beslutet fattades ska anmälas till Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Även ärenden där verkställigheten avbryts och inte återupptas inom tre månader ska anmälas. Rapportering sker en gång per kvartal.

### 10.4 Kommunikering och underrättelse om beslut

En myndighet får inte avgöra ett ärende som avser myndighetsutövning mot enskild utan att den som är sökande har underrättats. Skyldigheten att kommunicera ska fullgöras i två steg.

- Den som har ställning som part ska underrättas om utredningsmaterialet
- Få möjligheter att yttra sig över det

Denna skyldighet gäller även yttrande till annan myndighet exempelvis åklagare och domstol samt ansökan om vård enligt LVU enligt Förvaltningslagen 25 §.